

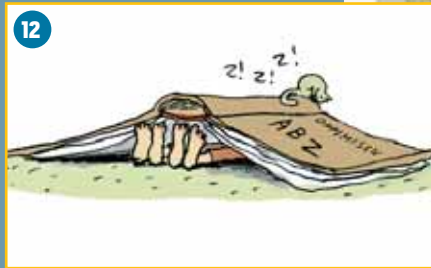
OPISTOIKKUNA

2011

Hyvinvointi
Kulttuuri
Liikunta

Tanssitaidetta arjen
elämyksistä

Opistot esittäytyvät

Italian kieltä ja
herkkuja

Asialleen vihkiytyneitä

Monesti on ennalta arvaamatonta, kun jokin maailmassa viettelee. Kiinnostus herää, asiasta haluaa tietää lisää, tutustuu ja rakastuu. Jokainen tietää, että rakkaus on väkevä voima, joka viitoittaa oikealle tielle elämässä.

Meillä jokaisella on kokemus innostuneen ja innostavan opettajan ohjauksesta. Hän on epäilyksettä löytänyt oman tiensä ja kutsuu meitä kulkemaan kanssaan. Yhdessä matkaa tehden huomiot ympäristöstä ovat runsaat, vaikutelmia verrataan ja vaihdetaan, yksityisestä tulee yhteistä ja päinvastoin, viisastutaan.

Kansalais- ja työväenopistoissa on opettajia, jotka ovat asialleen vihkiytyneitä. Vuosittain sadattuhannet suomalaiset osallistuvat opistojen tarjoamaan kokemukseen ja vakuuttuvat sen ihmeitä tekevästä vaikutuksesta.

Seuraavilla sivuilla esittäytyvät opistoissa opettavat ihmiset, jotka kertovat tarinaansa. He ovat valmiit avaamaan taikapiirinsä ja jakamaan sen - tässä lehden sivuilla aivan kuten he tekevät myös oppitunneillaan. Lehti esittelee myös muutaman opistokentän ulkopuolelta tulevan vaikuttajan, joka edustaa oman osaamisalansa kansallista ja kansainvälistä huippua. Keski- ja pohjois-Suomen humoristissävytteisessä piirroskollaasissa Keski-Uudenmaan alueen kansalaisopistot tuovat omien hyväksi koeteltujen mietelauseittensa kera oman tervehdyksensä lukijalle.

Tämä on kutsu lähteä yhteiselle matkalle oppimaan uutta elämästä ja itsestä.

Teija Leppänen
päätoimittaja
Keravan Opisto

SISÄLTÖ

Pääkirjoitus..... 2

Tanssija Tero Saarinen
Tanssitaidetta arjen elämyksistä 3

Filosofi Juha Varto
Filosofi avaa uusia näkökulmia 6

Pianonsoitonopettaja Ilmo Sutela
Musiikkia koko elämä 7

Riitta Wulff-Mäkelän laulutunneilla jaetaan
taiteellisia oivalluksia 8

Elokuvafriikki Timo Malmi
Elämän mittainen elokuva 10

Carmelo Carnabucci
Italian kieltä ja notkuvia herkkupöytiä 14

Tanssija Riku Koskinen
Kehonhuolto sopii kaikille 15

Kansanmuusikko Anneli Kont-Rahtola
Intohimona kansanmusiikki 16

Keraamikko Päivi Takala
Savi tuoksuu ja elää 17

Sukututkija Teuvo Ikonen
Juuria etsimässä 18

Eevamarja Luode-Salonen
Runous on elämän kuvajainen 20

Nypläyksen opettaja Pirkko Särkimäki
Pieni on kaunista nypläyksessä 21

Tekstiilityön opettaja Kirsi Kostamo
Kuin mummo muinoin 22

Taidegraafikko Hanna Holma
Grafiikka on taikuutta 23

Julkaisija

Hyvinkään Opisto,
Jokelan kansalaisopisto,
Järvenpään Opisto,
Kansalaisopisto Jukola
Nurmijärvi,
Keravan Opisto,
Mäntsälän Kansalaisopisto
ja Tuusulan kansalaisopisto

Päätoimittaja

Teija Leppänen
Keravan Opisto

Toimittaja

Johanna Korhonen

Toimituskunta

Airi Pekkala-Mäkitalo
Riitta Kallio
Kristiina Lappi
Anneli Pihlajaniemi
Teija Leppänen
Maritta Piho
Ulla Saarenmaa
Jenni Vuorentausta

Kansi

Malli: Roosa Puumalainen
Kuva: Eija Lindström

Graafinen suunnittelu ja taitto

Tenhelpp Oy

Painopaikka

Painojussit Oy, Kerava 10/2011

Painosmäärä

3 800 kpl

Tanssitaidetta arjen elämyksistä

Tanssin harrastuksen lisääntyminen kertoo ihmisen perimmäisestä tarpeesta liikkua, halusta kokea omaa fyysistä voimaansa ja viestiä kehon kielen avulla. Liikkeestä ja liikunnasta saa tyydytystä ja yhdessä tanssimalla rakennetaan kosketusta kansatanssijoihin.

Tanssiminen on paluuta entiseen. Ihmiset ovat aina historiansa aikana kerääntyneet yhteen musiikin ja tanssin pariin. Tanssimalla osoitettiin kiitollisuutta hengille, anottiin suopeutta jumalilta; tanssi ja musiikki kuuluivat kaikkiin elämäntilanteisiin. Niin on edelleen.

Tanssija-koreografi **Tero Saarinen** on pienen kaupungin kasvatti.
- Perheemme oli tavallinen työläiskoti, urheiluhullu, sanoisin. Aina tehtiin jotain, harrastettiin. Kaikki urheilulajit tulivat tutuiksi. Herääminen taiteen maailmaan tapahtui koulussa kuvaamataidon tunneilla. Vietin koulun jälkeen paljon aikaa maalamisen ja muun visuaalisen taiteen parissa. Pääkopassani elin omaa sisäistä maailmaani. Perhe ihmetteli taidetouhujani. Koulussa sain lempinimen Into. Se kertoo kavereiden suhtautumisesta, Tero Saarinen muistelee.

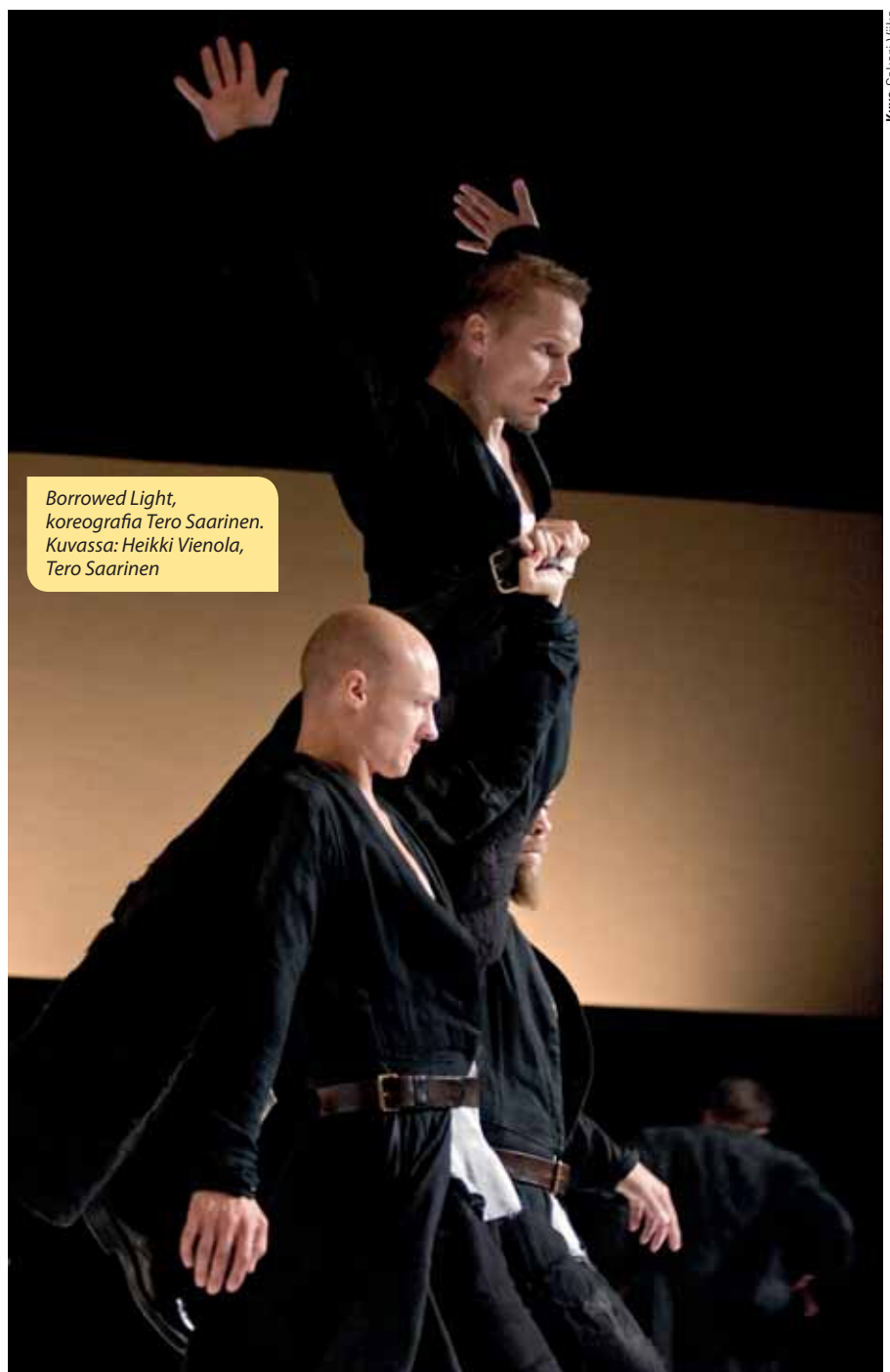
Telinevoimistelu oli Tero Saariselle mieleinen harrastus. Ryhmä loppui ja Tero jäi kotiin maalaamaan. Isä tiesi alkavasta tanssikoulusta ja ehdotti kokeilemistä.

- Vastentahtoisesti lähdin mukaan, mutta siitä tuli elämäni käännekohta. Tanssitunnilla tajunta räjähti. Se oli kuin alkuhumala. Tiesin heti, että tämä on minun juttuni. Tätä haluan tehdä. Samassa alkuhumalassa olen vieläkin. Koen, että pystyn parhaiten käsittelemään elämää fyysisesti kehon kautta, sanattomilla viesteillä.

Hyvä opettaja ymmärtää ja kannustaa

Tero Saarisen matka palkitukseksi ja ylityksi tanssitaiteilijaksi alkoi 16-vuotiaana. Suomen Kansallisoopperan ballettikoulusta tuli tanssija Heikki Värtsi katsastamaan lahjakkuuksia. Hän uskoi näkemäänsä huolimatta siitä, että tanssin harrastusta Tero Saarisella oli takana vasta kaksi vuotta.

- Lupa vanhemmilta heltisi sillä edellytyksellä, että ylioppilaaksi oli kirjoitettava. 18-vuotiaana alkoivat ammattiopinnot Suomen Kansallisoopperan

Borrowed Light, koreografia Tero Saarinen. Kuvassa: Heikki Vienola, Tero Saarinen

Kuva Sakari Viika

balettikoulussa. Olin teknisesti paljon muita jäljessä. Onneksi ensimmäinen opettajani Aku Ahjolinna oli hyvä tanssijan ja miehen malli ja kärsivällinen opettaja. Hän ymmärsi 18-vuotiaan vaikeudet sopeutua luokkaan, missä muut olivat 12-vuotiaita ja teknisesti parempia. Opettajat antoivat hyväksyntää ja kannustusta. Olin itse itseni pahin kriitikko, Tero Saarinen kertoo.

Elämä opettaa ilman ikärajaa

Vuodet tanssijaopiskelijana olivat kuralaisia ja opetus autoritaarista, Tero Saarinen miettii.

- Nyt olen tyytyväinen, että näin ja koin monenlaisia opettajia, joiden työstä pyrin suodattamaan omaan opetukseeni parhaita puolia. Tanssiurani aikana kiertäessäni maailmaa olen saanut vaikutteita ja esikuvia taiteelliseen työhön ja opettamiseen. Viimeksi 90-luvulla olin Japanissa, missä tutustuin traditionaaliseen ja moderniin tanssiin. Opettajani oli 80-vuotias, legendaarinen ja yhä intohimoinen butoh-tanssija Kazuo Ohno. Hänestä sain esikuvan ja mallin siitä, mitä on hyvä opettaminen. Opettajan pitää olla aidosti kiinnostunut oppilaan kehityksestä. Opetus ei saa olla oman taidon tai tiedon esittelyä, oman egon pönkitystä.

Tero Saarinen.

Kuva: Tanja Ahola

- Kypsä aikuinen on ihana tanssija ja esiintyjä. Hänellä on annettavana koko eletty elämä, jonka pohjalle voi tanssiliset vuorosanat rakentaa. Tanssiin tulee parhaimmillaan mietiskelevää rauhaa. Pienikin ele voi olla kaunista, ja vähemmästä kasvaa enemmän, Tero Saarinen sanoo.

kemys kokonaisuudesta. Vastuullani on solmia osat yhteen ja toimia tiimini suojaverkkona ja innoittajana. Jokainen laiva tarvitsee kapteenin.

Elämyksiä arjessa, tässä ja nyt

Tero Saarinen on jatkuvassa ahneuden ja uteliaisuuden tilassa. Näyttelyteatteri, musikaalit, kirjat ovat se ruoka, joka ravitsee maaperää luovalle työlle.

- Elämyksiä ei tarvitse hakea kaukaa eikä tarvitse odottaa seuraavaa lomaa. Tavallisesta arjesta voi saada hyviä pieniä hetkiä, kun mieli on avoin. Kahvi ja kotipulla tai ikkunasta näkyvän riippaköivun katselu voivat olla yhtä elämyksellisiä. Elämys voi olla tanssitunti, hiikoilu ja hyvä olo tunnin jälkeen.

Hän on iloinen ja tyytyväinen tanssin harrastuksen lisääntymiseen.

- Pienikin osaaminen tuo nautintoa, harrastajan ei tarvitse suorittaa, kukaan ei arvostele tai anna todistusta. Voi vaan nauttia. Olen itse ollut muun muassa afro-tunneilla ja huomannut, kuinka ihmiset kokevat tanssin, liikkeen ja kehollisuutensa iloa.

Ryhmä on yksilöiden summa. Jokainen ihminen antaa oman panoksensa yhteisen päämäärän hyväksi.

Taideteos syntyy yhteistyönä

Tero Saarisen tanssiryhmässä on teoksesta riippuen tanssijoita ja muusikoita erikokoinen joukko.

Työtä tehdään avoimesti keskustellen, koreografiat löytyvät tästä päivästä.

- Ryhmä on yksilöiden summa. Jokainen ihminen antaa oman panoksensa yhteisen päämäärän hyväksi. Kaikki eivät voi olla yhtä aikaa tähtiä. Hyvin toimivassa kypsässä ryhmässä yksilö osaa antaa tilaa, osaa vetäytyä taka-alalle, rohkaita ja tukea toista kukkimaan. Lopputuloksena on taideteos, joka on loistavien yksilöiden, tanssijoiden, muusikoiden ja näyttämöhenkilökunnan saumattoman yhteistyön tuote. Jokaisen panos, niin isompi kuin pienempi, on korvaamaton. Jotta kaikki tämä mahdollistuisi ja "kukkisi", minulla on oltava vahva nä-

Tanssija Tero Saarinen on palkittu lukuisilla suomalaisilla ja kansainvälisillä palkinnoilla ja hänen koreografioitaan on esitetty eri puolilla maailmaa.

- Tulevaisuus, hymähtää Tero Saarinen. Olen etuoikeutettu. Olen saanut tehdä tätä työtä hienojen ihmisten kanssa ja sitä on arvostettu maailmanlaajuisesti. Saan toivottavasti vielä tanssia ja tanssittaa hamaan tulevaisuuteen. Haluan myös jakaa osaamiseni muille, opettaa sitä, mistä itse olen saanut nauttia. 🌟

Teksti Johanna Korhonen

Tero Saarisen seuraava tanssiteos: Blossom & Decay ensi-iltaviikko Aleksanterin teatterilla 23.–26.11.

Kuva Heidi Strengell

Tero Saarinen DJBB'n musiikkivideolla.

Filosofi avaa **uusia näkökulmia**

Mitä tekee filosofi? Istuuko hän työpöydän ääressä katselemassa taivaanrantaan ja miettimässä suuria? Sitäkin..

Taideteollisen korkeakoulun professori **Juha Varto** selvittää filosofian käsitettä:

- Filosofia tarkastelee ihmisenä olemista ja sen lainalaisuuksia monista eri näkökulmista. Eurooppalainen filosofia on sidoksissa länsimaiseen kulttuuriin ja meidän eurooppalaiseen kulttuuriperintöömme.

- Omassa työssäni Taideteollisessa korkeakoulussa tehtäväni on nostaa esille laajempia näkökulmia kuin käytännön tietämiseen ja taitamiseen liittyvät, kuten esimerkiksi eettiset kysymykset; mitä kaikkea saa tai mitä ei pidä tehdä. Nyt on tapetilla kestävä kehitys, luonnonvarojen tuhlaaminen. Mikä on taiteellisesti ja ajatuksellisesti niin hyvää taideteollisuutta, mediaa tai elokuvaa, että sen vuoksi voidaan uhrata luonnonvaroja.

- Filosofille ei ole mikään pyhää. Kainen saa kyseenalaistaa, niin uskonnon, politiikan kuin vaikkapa avioliittoinstituution. Kaikkia asioita voi ja pitää käsitellä avoimesti ja laaja-alaisesti.

Näyttelijästä filosofiksi

Pappi tai lääkäri, toivottiin Juha Varton kotona. Opinnot Tampereen yliopiston Draamastudiolla eivät saaneet hyväksyntää. Teatterityö ei silloisessa 70-lukulaisessa aateilmastossa kiinnostanut, joten Juha Varto jatkoi opintoja pääaineena filosofia. Tampereella oli professorina Raili Kauppi, joka oli näkökulmaltaan poikkeuksellisen laaja-alainen filosofi, Juha Varto kiittää.

- Teatteri ja filosofia eivät ole kovin kaukana toisistaan. Teatterissa joutuu lähestymään ihmistä monista eri näkökulmista ja rooleista ja pohtimaan heidän olemistaan.

Filosofi perää keskustelua

Filosofian tarkoituksena ei ole opettaa vaan nostaa esille asioita ja näkökulmia, jotka eivät muuten tule keskusteluun.

- Paras tapa tutustua filosofiaan on Platonin dialogit. Dialogeissa toinen sanoo asian ja perustelee; lukija riemastuu. Juuri noin minäkin asian ajattelen, juuri tuota mieltä minäkin olen. Toi-

Sivistys edellyttää tietoa ja tajua historiasta, kykyä muotoilla ajatuksensa selkeästi ja hyviä käytöstapoja, professori Juha Varto sanoo.

nen puhuja esittää uuden näkökulman ja perustelee sen yhtä järkevästi. Lukija joutuu ristiriitaan. Platon ei julista eikä anna ratkaisuja vaan kuohuttaa ihmisen päätä.

- Koulussa alettiin opettaa filosofiaa 1990-luvulla. Pian siitä tuli oppiaine, jossa opeteltiin faktatietoa, kuka kukin oli ja koska. Asiat lokeroitiin 'ismeihin'. Se sotii vastaan käsitystäni filosofiasta, Juha Varto sanoo.

- Filosofian pitäisi olla vapaata keskustelua, missä jäädään ikuisen väli-tilaan, eikä itsestään selvää loppua ole. Meiltä puuttuu perinne keskustella tai väitellä esimerkiksi politiikasta tai uskonnosta. Kun asiat ja ihmiset on saatu lokeroon, päälle leima "ismi", ei keskusteltavaa enää ole.

Sivistys on ihmisyyden peruspilari

- Tärkein seikka mikä kuuluu sivistyksen on taju historiasta. Siihen tarvitaan tietoa ja käsitystä siitä, mitä on tapahtunut milloinkin. Jos historiantaju puut-

tuu, ei ole mitään, minkä päälle rakentaa. Elämä on toisiaan seuraavia sattumia, Juha Varto miettii.

- Historian tuntemus on kuin junarata. Minun kohdallani se kulkee Platoniasta tähän päivään. Radan varsi rakentuu asioista ja tapahtumista. Kun tieto joltakin aikakaudelta lisääntyy, radan varteen syntyy oikeaan kohtaan lisää asemia.

- Sivistyksen mittari on myös se, että pystyy muotoilemaan ajatuksensa ja käyttämään kieltä selkeästi. Pystyy keskustelemaan ja kuuntelemaan. Myös ulkoisilla asioilla on merkitystä; julkisessa elämässä voitaisiin vaatia hyviä käytöstapoja.

- Tehdään toisille ihmiselle julkinen tila miellyttäväksi, että ei käyttäytyä ja olla kuin oranjutangit, Juha Varto vaatii.

Yhteiskunnalliset vaikutukset syntyvät välillisesti

Juha Varto on tehnyt pitkän uran opettajana ja tutkijana, kirjoittanut yli kolmekymmentä kirjaa ja tehnyt runsaat sata radio-ohjelmaa.

- Usein tapaan ohjelmia kuulleita ihmisiä, jotka tulevat kiittämään. Kun kysyn, mikä erityisesti oli ajatuksia herättävää, kuulija ei muista mitään. Samoin käy, kun kysytään, miksi äänestää omaa ehdokastaan, mitä hän on sanonut tai nostonut esille. Sisältöä harvoin muistetaan. Ihminen tai mielikuva ihmisestä kylläkin.

Käyn puhumassa erityyppisissä tilaisuuksissa. Vapaan sivistystyön hienous on siinä, että ihmiset vapaa-aikanaan ja vapaaehtoisesti haluavat hankkia ymmärrystä, sivistystä, tietoa ja taitoa yhdessä muitten kanssa. Näen oman oppilaitokseni oppilaiden kohdalla tärkeäksi, että mahdollisimman moni saa valmiudet ja pätevyudet vapaan sivistystyön tehtäviin. Merkittävät yhteiskunnalliset vaikutukset syntyvät sitä kautta. 🌟

Teksti Johanna Korhonen

Kuva Eija Lindström

Musiikkia koko elämä

Ilmo Sutelan elämänmittainen rakkaus on ollut musiikki. Kun evakkotielle lähdettiin Viipurin liepeiltä, opettajaperheen kotiin jäi piano. Urkuharmoni saatiin mukaan.

Musiikin opiskeluni on ollut kovin katkonaista. Kutsunkin itseäni self-made-mieheksi-itseoppineeksi, **Ilmo Sutela** hymyilee. Oriveden kanttorilta sain puolisen vuotta opetusta ja opettajakorkeakoulussa oli myös hyvä musiikin opettaja. Opiskeluaikana pääsin soittamaan opiskelijoiden tanssiorkesteriin. Se oli käytännön opiskelua elävimmillään.

Kutsumus opettajaksi

Opettajaperheen vesa aloitti opiskelella lakia, mutta parin vuoden kuluttua hän vaihtoi opettajakorkeakouluun.

- Tiesin heti, että se oli minun alani.

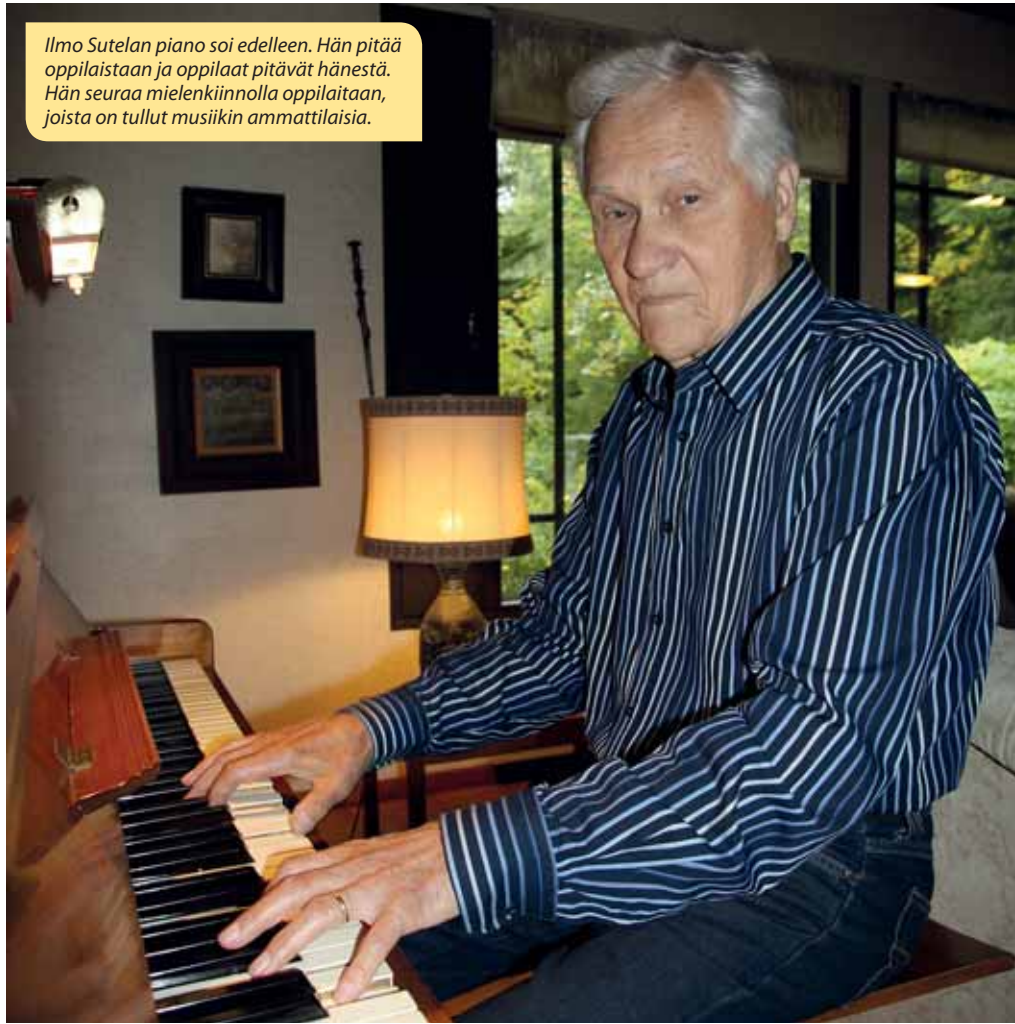
Opettajaksi valmistuin vuonna 1956 ja sain työpaikan Rajamäeltä. En koskaan ole katunut valintaani. Jokainen työpäivä on ollut mieluinen, Ilmo Sutela muistelee.

Musiikki oli Ilmo Sutelan oma erityisaine. Hän perusti Rajamäen kouluun kuoron, joka esiintyi koulun konserteissa täysille saleille. Kansalaisopisto Jukolan orkesteri perustettiin 1959 ja johtajaksi tuli Ilmo Sutela, joka heilutti taktipuikkoa pianonsa takaa. Orkesterin toiminta jatkui yli 40 vuotta. Soittajat ja instrumenttien kokoonpano vaihtuivat, ja aina piti keksiä uudelle kokoonpanolle soitettavaa. Sovitettavaa musiikkimiehelle riitti.

Peruskouluun musiikinopettajaksi

Kun peruskoulu saapui Rajamäelle pyydettiin Ilmo Sutelaa päätoimiseksi musiikin opettajaksi.

Ilmo Sutelan piano soi edelleen. Hän pitää oppilaistaan ja oppilaat pitävät hänestä. Hän seuraa mielenkiinnolla oppilaitaan, joista on tullut musiikin ammattilaisia.

Oppilaiden kevätsoittajaiset ovat jännittäviä niin oppilaille kuin opettajallekin.

Myös musiikkiopisto perustettiin ja kansalaisopisto Jukolan musiikkilinjasta tuli musiikkikoulu.

- Vuosien varrelta on mieleeni jäänyt monia hienoja musiikkitapahtumia, Ilmo Sutela muistelee. Niissä riitti tekemistä. Suuria sinfoniakonsertteja järjestettiin yhteistyössä muiden opistojen orkestereiden kanssa. Esitettiin haastavia klassisia teoksia, joiden solistina oli ammattimuusikoita. Joskus oli maalaispoikien taidot kovilla, nauraa Ilmo Sutela. Mukavat muistot kuitenkin jäivät.

Työ pianon takana jatkuu

Ilmo Sutela opettaa pianonsoittoa edelleen, vaikka eläkevuosia opettajan virasta on jo melkoisesti. Hän pitää oppilaistaan ja oppilaat pitävät hänestä.

- Opetan kahtena iltana viikossa. Nuoret musiikin opiskelijat ovat miellyttäviä ja aktiivisia. Perusopetus on klas-

sista musiikkia, mutta uutena on tullut vapaa säestys, mikä minua miellyttää kovasti. Jonkin verran on opetusohjelmassa myös elokuva- ja musikaalisävelmiä.

Oppilaiden kevätsoittajaiset ovat jännittäviä niin oppilaille kuin opettajallekin.

-Pidän niitä erittäin tarpeellisina, sillä ne tuovat oppilaalle esiintymiskoulu- tusta ja itseluottamusta, Ilmo Sutela sanoo.

Ilmo Sutelan työ musiikin parissa jatkuu. Hän on suosittu säestäjä yhteislaulutilaisuuksissa, jotka ovat kovasti suosiossa. Hänen mukaansa ne virkistävät ja motivoivat säestäjää taidon ylläpitämiseen.

- Tulee harjoiteltua, Ilmo Sutela myhäilee. 🌸

Teksti ja kuva Johanna Korhonen

Riitta Wulff-Mäkelän laulutunneilla jaetaan

Linjalan talo Kellokoskella on ollut osa Riitta Wulff-Mäkelän elämää pienestä koululaisesta asti.

Silloisen kansakoulun lavalle oli alakoululaisen noustava koulun juhlatilaisuuksissa laulamaan. Laulu oli todistuksessa täysi kymppi, mutta ujona tyttönä esiintyminen hirvitti. Pakko oli, kun opettaja käski, eikä siihen aikaan opettajalle sanottu vastaan.

Nyt monen vuosikymmenen vierähdettyä Riitta Wulff-Mäkelä lauluoppilaineen nauttii elämää nähneen ”muistojen talon” ilmapiiristä.

Musiikki ei ollut urahaaveistani ensisijainen. Kuvaamataide kiinnosti ja menin Helsinkiin vapaaseen taidekouluun. Kerran ajoimme kuvaamataidon opettajan kanssa maalauskurssille ja aloin autossa laulelemaan. Opettaja riemastui: ”Sinähän oletkin laulaja. Jos minulla olisi rahaa, laittaisin sinut laulukurssille,” **Riitta Wulff-Mäkelä** kertoo.

Siitä alkoi Riitta Wulff-Mäkelän koko elämän jatkunut ura laulun parissa. Opinnot Käpylän musiikkiopiston laululinjalla veivät jatko-opintoihin Italiaan asti.

Oppiminen on yhdessä löytämistä

Riitta Wulff-Mäkelä on opettanut Jokelan kansalaisopistossa Keskisellä Uudellamaalla parikymmentä vuotta. Oppilaita on paljon ja osasta on tullut pysyviä ihmissuhteita. Pitkäaikaisimmat lauluoppilaat ovat käyneet tunneilla alusta asti. Välillä joku on pitänyt väli vuoden, mutta palannut, kun elämäntilanne sallii.

- Minua on hemmoteltu pianistilla, Riitta Wulff-Mäkelä iloitsee. Pianisti nostaa opetustunnin tasoa, ja voin keskittyä

Riitta Wulff-Mäkelälle Jokelan kansalaisopiston musiikkiteatterin ohjaaminen on mieluisa tehtävä.

n taiteellisia oivalluksia

opettamiseen. Jokaisen opiskelijan instrumentti on herkän yksilöllinen. Minun tehtäväni on löytää instrumentin vahvuudet ja heikkoudet. Oppilaita on hyvin eri ikäisiä; Nuorimmat ovat 15-vuotiaita ja vanhin on ollut 92-vuotias. Jokaisella on erilaisia toiveita ja tavoitteita. Kaikkia uskon pystyväni auttamaan. Suurin iloni on, kun oppilas kokee oppineensa, oivaltaneensa jotakin uutta, ylittänyt uuden kynnyksen. Opistossa opettamisen hienous onkin siinä, että voi kuunnella oppilaiden toiveita ilman suorituspainetta. Se antaa työskentelyyn vapautta ja liikkumavaraa sekä opettajalle että oppilaalle.

Opettajan intohimo välittyi oppilaisiin

Tekemisen into on iskostunut oppilaisiin. Riitta Wulff-Mäkelä on ohjannut laulunäytelmien lauluosia kesäteatterissa. Siitä syntyi into omien musiikki-näytelmien tekemiseen.

- Monilla oppilaillani on sekä edellytyksiä että intoa monipuoliseen musiikilliseen ilmaisuun, ja tarve ilmaista itseään muutenkin kuin laulamalla. Hienointa laulunäytelmässä on yhteinen tavoitteellinen tekeminen, missä jokaisen kykyjä käytetään monipuolisesti. Saa olla laulajan ja näyttelijän lisäksi timpuri, lavastemaalari tai ompelija. Ti-

Pastorille liperit kaulaan.

vainnot ja niiden pohjalta eläytyminen kunkin oppilaan luovaan työskentelyyn on rikkautta. Ilo on yhteistä edistymistä. Pedagogiikan kehittymistä pitää seurata ja olla mukana ajassa, Riitta Wulff-Mäkelä sanoo.

Riitta Wulff-Mäkelän mielimusiikkia ja samalla opetuksen kulmakivenä on keskiaikamusiikki ja barokki. Se on laulun opetusmateriaalina parasta. Oppilaiden toiveet ovat kuitenkin tärkeitä.

- Musiikki on moninaista ja loputtoman rikasta. Välillä tehdään iltamia, taitutellaan tangoa ja välillä lauletaan kirkossa, kaikki sopii. Olen saanut vapaat kädet kansalaisopistossa, minua on kohdeltu hyvin. On annettu työskentelyn vapautta ja mahdollisuuksia. Tukea olen aina saanut. On tärkeätä, että tuntee olevansa työssään arvostettu.

Musiikki on moninaista ja loputtoman rikasta.

lan ja mahdollisuuksien antaminen tuo myös taiteessa esille uutta rohkeutta, uusia kykyjä. Ohjaajan tehtävä on antaa tavoitteelle muoto ja rajat.

Haluan jakaa osaamistani

- Opettajan ammatti sopii minulle, sillä haluan jakaa osaamistani. Itselläni ei ole suurta esiintymispaloa. Omat ha-

Tulevaisuudessa jatkamme musiikkiteatteria. Ainakin toistaiseksi. Se on hauskaa ja antoisaa, kun oppilaatkin näyttävät sietävän ohjaajaa. Mottoni on, että aina tulee jotakin kun aikansa ährää, Riitta Wulff-Mäkelä hymyilee. 🌸

Teksti Johanna Korhonen

Kuvat Eija Lindström

Laulu yhdistää myös tosielämässä

Marjo ja Pekka Grönroos valmistautuvat rooleihinsa **Petri Laaksosen** musiikinäytelmässä Silkkikivi. Pariskunta löysi toisensa laulun ja musiikin parista, Riitta Wulff-Mäkelän laulutunneilta, joita molemmilla on takana runsaat 10 vuotta. Häitä vietettiin viisi vuotta sitten, ja häissä tietysti laulettiin.

Molemmille musiikki, etenkin laulu, on rakas harrastus, joka on seurannut kaikissa elämän vaiheissa. "Tulee varmasti seuraamaankin", he vakuuttavat. Opettaja on syyttänyt kipinän, mikä laajenee sekä sisällöllisesti että taiteellisesti. Kaikki musiikki on Marjo ja Pekka Grönroosille rakasta; nyt tehdään iltamia ja musiikinäytelmää, oppitunneilla lauletaan klassista musiikkia. Opettaja saa kiitosta: "Eihän tätä olisi vuosikausia tehnyt ja harrastanut, jollei tämä rikastuttaisi elämää. Joka sunnuntai-ilta lähdetään harjoitukseen ja tehdään musiikkia yhdessä tämän mahtavan porukan kanssa. Aina oppii uutta ja saa kokeilla rajojaan", pariskunta iloitsee. 🌸

Marjo ja Pekka Grönroosin musiikkiteatteri yhdisti oikeassa elämässä.

Elämän mittainen elokuva

Järvenpään opiston elokuvakerho on ollut kotikaupunkinsa elokuvan ystävien kohtaamispaikka parin sukupolven verran, yli 40 vuotta. Eikä kiinnostus ole hiipunut. Vuosi toisensa jälkeen elokuvakerhon jäsenkortit myydään viimeistä paikkaa myöten. Suosion takana on yksi mies, intohimoinen elokuvafriikki Timo Malmi.

Elokuvan monitoimimies ja elokuvakerhon vetäjä Timo Malmi esittelee Järvenpään elokuvakerhon historiaa Keravan opiston Kirjaston Kinon vetäjälle Sirkka Selveniukselle.

Helatorstaina 1967 klo 19.30 alkanee elokuvanäytöksessä hurahdin elokuvauskoon. Olin silloin 15-vuotias. Elokuva oli "Blow-Up". Ymmärsin, että se oli taidetta. Sitä en arvannut, että elokuvista tulee elämänpitäinen matka. Silloinen opettajani arveli minusta tulevan elokuvavastustelijan. Itse en taitoihini uskonut, muistelee **Timo Malmi**.

Elokuvakerhon kivinen tie

1968 Timo Malmi parin kaverinsa kanssa perusti ensimmäisen elokuvakerhon Järvenpään työväenopiston alaisuudessa Settlementti Louhelan tiloissa. Tie on ollut pitkä ja kivinen.

- Aluksi esitettiin luokahuoneissa tai juhlasaleissa 16 millin kaitafilmejä, joi-

ta saattoi lainata esimerkiksi suurlähetystöistä. Se oli työlästä. Parin vuoden jälkeen päätettiin homma lopettaa, jollei päästä oikeaan elokuvateatteriin. 1973 päätettiin työväentalolla toimineeseen Filmilinnaan. Viimein 1983 aloitti Studio, uuden ajan elokuvateatteri, jossa on yli 200 paikkaa. Elokuvakerhoon tuli ryntäys; aikaisemmasta alkujaan parinkymmenen hengen porukasta kasvoi 250 jäsenen kerho. Ajoittain on ollut pakko laittaa lappu luukulle, koska enempää katsojia ei ole voitu ottaa. Elokuvaharrastajien bonuksena Järvenpään perustettiin kulttuurilautakunnan alaisena toimiva "Kunnankino", laatu-elokuvien esityspaikka, jota vetää itsestään selvästi Timo Malmi.

Elokuvakerhon myötä kasvoi koululainen Timo Malmista aikuinen elokuva-alan arvostettu asiantuntija, "sekatyöläinen", joka on nähnyt ja kokenut aitiopaikalta kaikki elokuva-alan liittyvät muutokset.

Koko elämä elokuvaa

Timo Malmi muistaa mielellään elämänsä elokuvien kohokohtia.

- Elokuva "Viimeiseen hengenveetoon" oli järäsyttävä elämys. Innostuin

siitä niin, että hakkasin pirtulta haisevan monisteen, jota jaoin elokuvan katsojille. Samaa teen edelleen: kokoan elokuvakerhon elokuvista esitteet, jotka jaetaan jäsenille, nyt myös netin kautta. Esittelen näytöksissä elokuvat, painatan julisteet ja teen lehtipuffit. Kutsun myös muutamia tekijävieraita muutaman kerran kaudessa.

Harrastuksesta tuli ammatti, oikeastaan ammatteja, jotka kaikki liittyvät elokuviin.

- Aloitin elokuva-arvostelijana paikallislehdessä ja sen jälkeen Ilta-Sanomissa. Toimin Suomen elokuvakerhon liitossa ja Ruusujen aika-nimises-

Elokuva ”Viimeiseen hengenvetoon” oli järisyttävä elämys

sä elokuvien maahantuontiyrityksessä. Olen edelleen Filmihullun, elokuvafriikkien raamatun, toimitussihteerinä, ja Sodankylän elokuvajuhlien ohjelmapäällikkönä. Se tarkoittaa, että valitsen ja hankin juhlille elokuvia ja tekijöitä ja hoitelen käytännön puolta, kun suuret gurut **Peter von Bagh** ja **Kaurismäen** veljekset hoitelevat suhteita maailmalla.

Elokuvakerhoon elokuvien parhaimmistoa

- Valitsen elokuvakerhoon kaupallisen kierroksen käyneiden uusien elokuvien parhaimmistoa. Aikaisemmin näytettiin myös klassikoita, mutta niitä ei enää juurikaan saa. Suunnittelen elokuvista miniteemoja ohjaajan, maan tai aiheen ympärille.

- Kun aloitin olivat suuria ohjaajanimiä **Ingmar Bergman**, **Federico Fellini**, **Jean-Luc Godard** ja **Andrei Tarkovski**. Heidän elokuviaan mentiin katsomaan ohjaajan nimen vuoksi. Tällä hetkellä ei ohjaajan nimi vedä, paitsi ehkä **Pedro Almodovar** ja Kaurismäki. Laatu elokuvat eivät helposti pääse läpi kaupallisessa ohjelmistossa. Elokuvateattereiden ohjelmapolitiikka toimii luonnollisesti kaupallisuuden laeilta. Ne, jotka hallitsevat Hollywoodissa elokuvabisnestä, ovat nuoria tietokonemiehiä, jotka haluavat rahat pois mahdollisimman nopeasti. Keski-ikäinen ja vanhempi yleisö pysyy kotona katso-massa televisiota ja nuori polvi katsoo elokuvia internetistä tai dvd:ltä.

Poikkeuksena ovat animaatiot, perhe-elokuvat, joita käydään katsomassa perheen kanssa.

Nykyisin ”art house -elokuvan” harrastajat kokoontuvat festivaaleilla eri puolilla maailmaa.

Elokvakasvatusta kaivataan

Elokuva taidemuotona pitäisi saada kouluihin, kuten Ranskassa. Ranska onkin Timo Malmin mielestä elokuvamaa ylitse muiden. USA:ssa on rahaa ja markkinat, mutta Ranskassa on elokuvasisivistys ja koulutus ja paljon hyviä elokuvantekijöitä.

- Suomessa on muutamia huippuohjaajia, kuten Kaurismäet. Mikko Niskasen Kahdeksan surmanluotia on ylitse muiden. Enemmistö uusista elokuvista on kuitenkin heppoista nuorisoelekuva, ihmissuhdemössöä tai helppoa historia-aihetta. Saatetaan tehdä uudelleen ”Täällä Pohjantähden alla” samanaikaisena kuin se on jo tehty.

Mitään en vaihtaisi pois

- Pidän elokuvakerhon vetämisestä, se on sosiaalista. Elokuvia katson edelleen intohimoisesti ja kirjoitan. Myös elokuvalehden toimittaminen maistuu. Suuri toiveeni on saada lisää hyviä ja vaihtoehtoisia elokuvia ja elokuvan klassikoita ohjelmistoon, Timo Malmi toivoo. 🍷

Teksti Johanna Korhonen

Kuvat Eija Lindström

TIESITKÖ TÄMÄN?

Opintosetelit käyvät maksuvälineeksi

Useimmissa opistoissa on käytössä erilaisia opintoseteleitä, joilla voi maksaa kurssimaksun. Seteleitä voivat saada työttömät, eläkeläiset ja seniori-ikäiset. Jotkut opistot ovat ottaneet käyttöönsä työnantajien jakamat liikunta- ja kulttuurisetelit. Alennuksia kurssimaksuihin voivat saada myös maahanmuuttajat ja oppimisvaikeuksista kärsivät. Käytännöt vaihtelevat opistoittain.

Kurssit ovat avoimia kaikille

Kansalais- ja työväenopistojen opinnot ovat avoimia kaikille kotikunnasta, kotimaasta tai pohjakoulutuksesta riippumatta. Kuka tahansa voi löytää itselle sopivan kurssin ohjelmistamme.

Läsnäolotodistus

Opiskelija saa pyytäänsä läsnäolotodistuksen opiskelusta. Kansalais- ja työväenopistojen opintoja voi käyttää korvaavina opintoina monien muiden oppilaitosten suorituksissa.

Opisto koskettaa monia

Keski-Uudenmaan kansalais- ja työväenopistoissa opiskelee vuosittain reilut 52 000 kurssilaista (lähies 30 000 ihmistä). Kursseja on tarjolla noin 3400. Opettajina ja luennoitsijoina toimii noin 1000 ihmistä.

Opistot esittäytyvät – ajatusten Tonava

Keski-Uudenmaan kansalaisopistot haluavat osaltaan muistaa tänä vuonna vietettävää suomalaisen sarjakuvan 100-vuotisjuhlavuotta. Aukeaman kuvakollaasissa opistot valottavat joko leikkimielisesti tai vakavammin painoin omia arvojaan valitsemansa mietelauseen avulla.

Ajatukset ovat saaneet seurakseen taiteilija **Markus Majaluoman** humoristisen kuvituksen.

Järvenpään Opisto

Opisto tuottaa oppijoilleen hyötyä, huvia ja eväitä selviytyä muuttuvassa maailmassa.

Hyvinkään Opisto

Ajattelu tekee hyvää.

Mäntsälän Kansalaisopisto

Pää pilvissä, jalat maassa.

Kansalaisopisto Jukola

Ainoita ihmisiä, jotka eivät tee virheitä ovat he, jotka eivät tee mitään.

Keravan Opisto

Opeta esimerkilläsi.

Tuusulan Kansalaisopisto

Opettajat avaavat oven, mutta sisään on astuttava itse.

Italian kieltä ja notkuvia herkkupöytiä – melkein kuin Italiassa

”Italiasta haluan tuoda Suomeen ilmaston, perheen ja sosiaalielämän. Siellä ihmiset tutustuvat nopeasti ja kanssakäyminen on vilkasta. Elämä on helppoa ja iloista. Mutta on toisenlainen Italia. Se ei ole auringonpaistetta, historiallisia nähtävyyksiä ja hyvää ruokaa. Haluan oppitunneillani kertoa myös siitä Italiasta, mitä turisti ei näe”.

Italian kielen ja kulttuurin opettaja **Carmelo Carnabucci** on työskennellyt Suomessa 30 vuotta. Perhe omisti ravintolan Sisiliassa Taorminan lähellä. Se oli suomalaisten suosima turistikohde. Hän sai kutsun tulla lomaillemaan Suomeen. Ihastui. Tuli uudelleen ja työpaikka Suomen Italian kulttuuri-instituutissa innosti jäämään.

- Opetin lapsille italiaa 16 vuotta. Oma suomenkieleni kehittyi hitaasti, koska ympäristöni oli italiantielinen. Suomalaiset ystäväni puhuvat myös mielellään kanssani italiaa, harmittelee Carmelo Carnabucci hyvällä suomenkielellä.

Kielen ja kulttuurin lähettiläs

Italian kielen opettamisesta Keravan ja Tuusulan opistoissa tuli Carmelo Carnabuccille mieluinen elämäntehtävä. Ei vain kielen opettaminen. Myös italialainen ruokakulttuuri tuli opetusohjelmaan.

- Pidän kokkauskursseja italialaisen ruuan ystäville. Uutuutena ovat olleet vain miehille tarkoitettut kurssit. Usein kursseilla on mukana oikea italialainen kokki, joka taitaa ruuanvalmistuksen ammattimaiset niksit toisin kuin minä.

Italiassa raaka-aineet ovat hyviä. On kypsiä ja tuoreita vihanneksia ja hedelmiä. Suomessa ei edes tiedetä, miltä apelsiinin tai mandariinin pitäisi maistua.

Carmelon kokkauskurssille tulee asiantuntijaksi oikea italialainen kokki. Kokki Luca Cocchi (kuvassa vas.) tarkastelee pitopöydän antimia yhdessä Carmelo Carnabucin ja kurssilaisen kanssa.

Kuva Eija Lindström

Suosituilla kokkauskursseilla keskitytään valmistamaan maittavaa italialaista ruokaa vuodenajan ajankohtaisista raaka-aineista.

- Yhdessä kokkaaminen ja syöminen on hauskaa. Puhutaan sekaisin suomea ja italiaa, monia asioita tulee käsiteltyä ruokapöydän ääressä. Tunnelma on kuin Italiassa, Carmelo Carnabucci vaikuttaa.

- Itse pidän suomalaisesta ruuasta, syön paljon kalaa ja jopa hernekeittoa, jos se on kotona tehty. Olen siinä mielessä suomalainen, että syön mieluummin perunoita kuin pastaa, Carmelo Carnabucci nauraa.

Opiskelijat aktiivisia ja ahkeria

Carmelo Carnabuccilla on opetustunteja paljon, noin 30 tuntia viikossa. Opiskelijoiden aktiivisuus ja ahkeruus palkitsevat, ja hän kehuu vuolaasti opiskelijoitaan.

- Suomalaiset ovat aidosti kiinnostuneita muista kulttuureista. Opiskelijat ovat motivoituneita oppimaan. Meillä ryhmissä on avoin ja kannustava ilmapiiri. Pienelläkin kielitaidolla uskalletaan kysyä ja keskustella. Aiheet vaihtelevat politiikasta vanhusten hoitoon, samat asiat kiinnostavat kuin Suomessa. Puhutaan paljon elämästä Italiassa ja harjoitellaan selviämistä italialaisessa arjessa.

On hienoa, että opettaja osaa omaan kielteään, mutta tuntee ja osaa myös Suomea ja suomalaisuutta, sanovat Italiaan rakastuneet Carmelo Carnabuccin keskusteluryhmän opiskelijat. Carmelo kuvassa takana.

Kuva Johanna Korhonen

Carmelo Carnabuccin mielestä suuri ero Italian ja Suomen välillä on se, että Italiassa kunnioitetaan vanhuksia toisin kuin Suomessa. Täällä perhe käsitetään liian ahtaasti. Italiassa niin serkut kuin pikkuserkutkin kuuluvat sukuun ja perheeseen.

- Vaikka vuodet Suomessa ovat monissa asioissa minut suomettaneet, tämä ei ole muuttunut. Minulla on koti ja perhe Italiassa. Saan tietooni kaikki kylän tapahtumat; kuka syntyi, kuka kuoli. Sukulaiset ovat minulle tärkeitä, Carmelo Carnabucci painottaa.

Suomalaiset ovat aidosti kiinnostuneita muista kulttuureista.

Yhteiskunnan eriarvoistuminen harmittaa

Carmelo Carnabucci ei kuulu pääministeri Berlusconin ihailijoihin.

- Hänellä on rahaa, hän omistaa paljon ja ihmiset ovat töissä Berlusconin yrityksissä. He äänestävät Berlusconia, vaikka inhoavatkin häntä ja korruptoitunutta rahanahnetta hallintoa. Nuorisosta on 30% työttömänä, Englanti, Saksa ja Amerikka houkuttelevat. Töitä saa suhteilla, opiskelu ei paljon paina. Miksi opiskella, jos töitä saa ilman papereita, kun on korkeassa asemassa olevan tutun suosituksia, Carmelo Carnabucci puhisee.

- Italiassa koulutus maksaa, jopa peruskoulun oppimateriaalit. Se jakaa yhteiskunnan. Nyt opiskelevat ne, joiden vanhemmilla on varaa, eivät työttömien lapset.

Italiassa ollaan ylpeitä siitä, että pystytään kiertämään veroja ja maksuja. On tunnollisia ja hyviä ihmisiä, mutta myös iso joukko vapaamatkustajia. Raha on elämässä tärkeintä. Halutaan televisiotähdiksi tai jalkapalloilijaksi, ei lääkäriksi tai opettajaksi. Ihaillaan puolialastomina televisiossa esiintyviä naisia. Jos rahaa on, se käytetään ulkonäön muotoiluun, Carmelo Carnabucci tuohtuu.

- Suomi on yhteiskuntana paratiisi. Kaikki toimii. Silti suomalaiset valittavat, Carmelo Carnabucci hämmästelee.

- Jos Italiassa olisi puoletkin siitä, mitä täällä; sitä en osaa edes ajatella. 🌸

Teksti Johanna Korhonen

Kehonhuolto sopii kaikille

Lauantai-aamuna Hyvinkään yhteiskoulun palloiluhallissa joukko ihmisiä istuu ohuilla patjoille venyttelyasennossa. Ohjaaja Riku Koskinen kiertelee, korjailee asentoja. Tunnelma on rauhallisen viipyilevä, ja musiikki soi taustalla leppeästi.

On meneillään Hyvinkään Opiston kehonhuoltotunti. **Marja-Leena Myllykorvella** on takana neljä vuotta kehonhuoltoa Riku Koskisen ohjauksessa.

- Tulee äärettömän hyvä olo, kun venyttely on tehty. Tuntee itsensä pitkäksi, hoikaksi ja kevyeksi. Tempo on rauhallinen, täällä ei hypitä eikä hosuta. Rankani ei kestäisikään tempoilua eikä pomppimista, mutta lihaskunto on minulle tärkeää.

Jarkko Salminen harrastaa monenlaista urheilua. Kehonhuoltoon Jarkon toivat selkävaivat, jotka alkoivat kipuilemaan.

- Pitäisi jaksaa tehdä myös kotona näitä harjoitteita, niin vaivat paranisivat. Täällä saa ohjaajalta hyvän pohjan. Hän on todella ammattitaitoinen. Itse ei oivalla tekevänsä jotain venyttelyasentoa väärin, mutta ohjaaja näkee ja korjaa virheet.

Sari Uusitalo on mukana kolmatta vuotta.

- Tulin tänne, koska lihakset tuntuivat jäykiltä. Teen näitä samoja venytyksiä paljon myös kotona. Kehityksen huomaa, kun kävellessä jalka nousee kepeämmin, Sari Uusitalo toteaa.

Ohjaajan innostavuus on motivoinut Sarin tekemään harjoituksia myös kotona.

Mervi Pyykönen on mukana toista vuotta. Taustalla on vakava sairaus, mikä on vienyt toisen jalan lihaskunnon huonoksi.

- Harrastan myös pilatesta. Kehonhuolto ja pilates tukevat toisiaan. Pitäisi jaksaa kotona harjoitella, Mervi Pyykönen hymyilee.

Ohjaajalla oltava tietoa ja taitoa

Teatterikorkeakoulun tanssitaiteen linjalta 10 vuotta sitten valmistunut

Riku Koskinen on kokenut ohjaaja. Jo opiskeluaikana tulivat eri opistot tutuiksi. Opintoja oli hyvää raiohoittoa ohjaajana.

- Tanssitaiteen opinnoissa sai hyvän pohjan, sillä opintoihin kuului niin anatomiaa kuin fysiologiaakin. Kehonhuollon ja rentoutumisen ohjaamisessa on tärkeää, että teoreettinen ja tiedollinen pohja on kunnossa. Väärin tehdyt asiat voivat olla haitallisia tai ne eivät ainakaan edistä hyvinvointia.

- Ohjauksessani painotan sitä, että liikkeet sopivat kaikille, ovat perustavanlaatuisia ja helppoja.

Kiinnitän paljon huomiota siihen, että kaikki liikkeet tehdään oikein; ohjaan ja korjailen asentoja myös henkilökohtaisesti, jos näen, että asento ei ole oikea. Lämmittelyyn käytän pilates-liikkeitä. Täällä ei juosta eikä hypitä, Riku Koskinen sanoo.

Tanssijan ammattiin Riku ohjautui nuorena. Liikunnan tarve oli kova.

- Hakeuduini yksityisiin tanssikouluun ja sitä myöten pääsin teatteri-korkeakouluun. Tanssija tarvitsee ammattinsa ylläpitämiseen jatkuvaa kehon huoltoa. Opiskeltavaa on jatkuvasti. Kierrän kursseilla sekä Suomessa että ulkomailla. Kursseilla ollessani imen aina vinkkejä opetuksesta; mikä kunkin opettajan opetuksessa on sellaista, mitä voin omassa ohjauksessani hyödyntää.

Kun aktiiviura tanssijana joskus on ohi, haluan siirtyä kokonaan ohjauspuolelle, Riku Koskinen uskoo. 🌸

Teksti Johanna Korhonen

Kuvat Eija Lindström

Intohimona kansanmusiikki

Anneli Kont-Rahtolalle kansanmusiikki on kutsumus, intohimo ja elämäntapa. Se on myös leipäpuu, jonka toinen oksisto on Virossa, toinen Suomessa. Hänen mottonsa kuuluu: On ihmisoikeus oppia koko elämän ajan.

Viron Pöltsamaalla syntyneelle **Anneli Kont-Rahtolan** perheelle musiikki oli tärkeä harrastus.

- Lapsuudesta muistan vanhempien kuoroharjoitukset; legenda laulavasta kansasta ei ole kuvittelua. Kuorossa laulaminen Virossa on ollut itsestään selvää. Lastentarhasta asti musiikin opetus on koulutettujen musiikinopettajien tehtävänä, koulutukseen kuuluu myös kuoron johtajan pätevyys.

Kun pienestä pitäen saa ammattitaitoista laulun ja musiikin opetusta, se kantaa läpi koko elämän, Anneli Kont-Rahtola kertoo.

Setulaulu muutti elämän

Musiikkikoulun viulunsoiton harrastuksesta tie vei Tallinnan Musiikkiakatemian opiskelijaksi tähtäimessä musiikinopettajan ja kuoronjohtajan ammatti. Opetussuunnitelmassa oli myös kansanmusiikkia, kansanlauluja, joita työlästä opeteltiin ulkoa, Anneli Kont-Rahtola muistelee.

- Siihen aikaan Neuvostoliitossa piti ensimmäisen lukukauden syksyllä mennä maalle auttamaan sadonkorjuussa. Opiskelijajoukkomme lähti Setumaalle perunannostoon. Paikalliset pitivät meille konsertin, josta tuli musiikillisen elämäni ensimmäinen käännekohta. Tallinnaan palattuani liityin Leigarid-kansanmusiikkiryhmään, joka soitti, lauloi ja tanssi perinteistä virolaista kansanmusiikkia.

Leigarid esiintyivät vuonna 1988 Kaustisella, missä oli myös Sibelius-Akatemian kurssiyhtye Niekku.

- Olin aivan ällikällä lyöty. Nuoret ihmiset ja upeaa kansanmusiikkia. Elämän toinen käännekohta teki tuloaan, Anneli Kont-Rahtola nauraa.

Sibelius-Akatemiassa aukesi aarre-arkku

Anneli Kont-Rahtola valmistui Tallinnan Musiikkiakatemiasta vuonna 1989 ja tie Sibelius-Akatemian kansanmusiikkiosastolle aukesi.

- Olin ylimääräinen opiskelija ja minulla oli mahdollisuus olla mukana kai-

Anneli Kont-Rahtolan mielestä on tärkeää, että musiikin harrastajat saavat heti nauttia yhdessä musisoinnista. Teoria tulee myöhemmin.

nessa. Elin kuin huumassa, ahmin musiikkia. Kaikki kiinnosti. Tein jopa omia instrumentteja, jouhikkoja ja kanteleen. Tällä hetkellä olen jatko-opiskelija ja tutkin virolaista perinteistä viulumusiikkia. Minusta tuli ikuinen opiskelija.

Leipäpuu Virossa, särvin Suomesta

Virossa Anneli Kont-Rahtola oli ehtinyt työskennellä kuoron johtajana. Suomessa hän johti Pohjalaisten Osakuntien kuoroa. Vuonna 1990 hänet kutsuttiin Viljandin Kulttuurikollegen kansanmusiikkilinjan perustajaksi ja opettajaksi.

- Piti synnyttää alusta lähtien opinto-ohjelmat ja pedagogiikka. Lisäksi opetin suomalais-ugrialaisten kansojen musiikkia, yhteysoittoa ja kansanmusiikin teoriaa ja pedagogisia aineita. Elin ja työskentelin kahdessa maassa yli 20 vuoden

ajan. Työ Virossa, koti ja perhe Suomessa. Väsyin jatkuvaan matkustamiseen, niin antoisaa kuin työ olikin. Nyt Viljandissa opettavat oppilaani ja tulevaisuus on heidän hallussaan, Anneli Kont-Rahtola toteaa tyytyväisenä.

Mäntsälässä avautui toinen Suomi

Perheen muutettua Mäntsälään avautui Anneli Kont-Rahtolalle uudenlainen Suomi. Hän on virallisesti vajaan työikäinen ja musiikin sekatyömiehenä. Hän johtaa Mäntsälän Viihdekuoroa, opettaa Mäntsälän kansalaisopistossa muillakin kursseilla.

- Tuuraan muskareissa vauvasta ylöspäin. Toisaalla opetan ikäihmisiä; kirjo on valtava. Esimerkiksi 'lauluja eri kielillä'-kurssit olivat suosittuja. Minulle on ollut antoisaa haaste yliopiston jälkeen opettaa eri-ikäisiä harrastajaryhmiä. Suomalaiset ovat motivoituneita opiskelijoita ja harrastajia. Kansalaisopistossa on hienoa se, että kuka tahansa voi opiskella varallisuuteen, ikään tai sukupuoleen katsomatta. Monet kursseille tulevat tunsivat olleensa musiikillisesti mollattuja koulussa. On ihanaa nähdä heidät aikuisikäisenä harrastuksen parissa ja nauttivan siitä täysin siemauksin. Opetusmenetelmänä se, että tehdään ensin, teoria tulee myöhemmin, kun kiinnostus herää, sopii harrastajien opettamiseen erinomaisesti. On tärkeää, että heti saa nauttia tekemisestä, yhdessä musisoinnista. Oppiminen ruokkii ja syventää motivaatiota oppia lisää, ja oppia voi koko elämän ajan, Anneli Kont-Rahtola julistaa.

Omat unelmat?

Anneli Kont-Rahtola nauraa: sopivasti esiintymisiä, mistä maksetaan hyvää palkkaa. Sen lisäksi saa tehdä koko ajan uusia asioita, kehittyä ja opiskella.

- Minun ongelmani on, että en haluaisi luopua mistään, rakastan kaikkea, mitä teen. 🌸

Teksti ja kuva Johanna Korhonen

Savi tuoksu ja elää

Keramiikka on materiaali, mistä voi tehdä yhtä hyvin taidetta kuin vessanpönttöjä. Saven maanläheisyys ja monipuolisuus ovat kiehtovia tekemisen elementtejä.

Motto: opettaminen on vuorovaikutusta

Rakupoltto on kuumaa hommaa: Rakusavesta muotoillut esineet kuivataan ja poltetaan kaasulla. Esineet alkavat hehkua, loistaa valoa, ja jos on käytetty rakulasitetta, niin tulos on tasaisen kiiltävä.

Taideaineiden opettajan ja keramiikkataiteilija **Päivi Takalan** syksy on kiireinen. Kansalaisopisto Jukolan päätoimisena taideaineiden opettajana hän vastaa koko taidepuolen hallinnasta. On suunnittelua, materiaalien hankintaa, neuvontaa ja tiedotusta.

- Leipä tulee opettamisesta, mutta opettaminen ja oma taiteilijan työ kulkevat käsi kädessä ja tukevat toisiaan. Kutsunkin itseäni taitelijaopettajaksi, Päivi Takala nauraa.

Rakupoltettuja pöllöjä kuvassa vasemmalla. Kerroksellinen enkobikoristeltu (=värjätty saviliete) maljakko "Syksyn lehdet". Saveen on upotettu kaulimalla syksyn lehtiä.

- Pidän opettamisesta. Se on rikkaasta vuorovaikutusta ihmisten kanssa. Opiskelijat tulevat vapaa-aikanaan nauttimaan luovasta irtiotosta arkeen. Kokeneilla kurssilaisilla on valmiina ideoita, joita täällä jalostetaan toteuttamiskelpoisiksi. Uusille opiskelijoille minulla on tehtäviä, joiden avulla pääsee helposti tekemisen makuun; se palkitsee ja innostaa jatkamaan.

Lukukauden kestävien kurssien lisäksi on ohjelmassa viikonloppukursseja, jotka keskittyvät tiettyyn aiheeseen tai tekniikkaan. Nyt on ohjelmassa syksyn lehdillä koristeltujen taide-esineiden tekemistä ja korujen valmistamisesta hopeasavesta.

Taidetta ja käyttöesineitä

Päivi Takala löysi saven opiskellessaan Kuopion käsi- ja taide-teollisuusakatemiassa. Keramiikka tuntui käytännölliseltä materiaailta, jonka avulla olisi mahdollisuus elättää itsensä. Hän nauttii saven työstämisestä ja sen hyvästä tuoksusta. Tuntuu kuin pellolla kävelisi.

Valmistuttuaan hän teki muutaman vuoden töitä, ja hakeutui sitten lisäoppiin Lapin yliopiston taiteiden tiedekuntaan pääaineena taide- ja käyttöesineitä.

- En tee juurikaan käyttöesineitä vaan keramiikkataidetta, lähinnä veistoksia. Kuulun Taideseura Saveaan. Töitäni on vuosittain yhteisnäyttelyissä, mutta tulevana vuonna panostan omaan näyttelyyn.

Päivi Takala saa ideoita ja innoitusta matkoilta eri puolilta maailmaa:

- Olin taiteilijastipendiaattina Beninissä Afrikassa opiskelemaan primitiivipolttomenetelmää. Se poikki opetukseen Afrikka-teeman. Intian matkan jälkeen teemaksi tuli Intia. Nyt on toiveissa pitempiaikainen työskentely Japanissa.

- Harrastan japanilaisia kamppailulajeja. Se on minun irtiottoni arjesta. Olin Osakassa opiskelemaan japanilaista jujutsua ja mielistyin japanilaiseen kauniiseen yksinkertaisuuteen. Se ilmenee sekä keramiikassa että budolajeissa. Japanissa voisin yhdistää työn ja harrastuksen, Päivi Takala haaveilee.

Opiskelua kurssilaisten kanssa

- Opettamalla oppii, sanoo Päivi Takala. Keramiikassa on mielettömästi erilaisia vaihtoehtoja. Kun näen uudenlaista tekniikkaa, aloitamme kokeilun kurssilaisten kanssa. Vain tekemällä ja kokeilemalla tekniikan hankaluudet ja solmukohdat tulevat esille. Olemme kurssilaisten kanssa yhteisellä opintomatalla, Päivi Takala tiivistää. 🌸

Teksti ja kuvat Johanna Korhonen

Sukututkimuksen
opettaja Teuvo Ikonen
antaa elinikäisen
auttamistakuun
opiskelijoilleen

Teuvo Ikonen Juuria etsimässä

Kuka minä olen, mistä minä tulen? Ketä olivat minun esivanhempani? Ihmiselle tulee jossain elämänvaiheessa halu selvittää juuriaan. Näiden kysymysten selvittelystä alkoi myös Teuvo Ikonen "toisen elämän" tarina.

Sukututkimusharrastuksen **Teuvo Ikonen** aloitti 1990-luvun alkupuolella.

- Minulle lähtö sukututkimuksen pariin tuli halusta tuntea esi-isät. Kun pääsi pitemmälle, halusi antaa omille lapsilleen ja sukulaisilleen saman tunteen kuulumisesta suureen suvun jatkumoon, Teuvo Ikonen kertoo.

Teuvo Ikonen juuret Pohjois-Karjalasta ja Aunuksesta löytyivät. Sukututkimus oli työn ohella liian aikaa vievää. Eläkevuosien lähestyessä oli aika toteuttaa haave ja tie vei Tampereen kesäyliopiston ja Suomen sukututkimusseuran järjestämään sukututkimuksen opettajakoulutusohjelmaan. Uusi ura ahkerana sukututkijana ja arvostettuna sukututkimuksen opettajana sai tiedolliset ja taidolliset siivet.

- Se oli elämäni parhaimpia ratkaisuja, Teuvo Ikonen sanoo.

Vuodesta 2007 lähtien hän on pitänyt kursseja sukututkimuksesta kiinnostuneille. Hän on myös Suomen Sukututkimusseuran hallituksen jäsen ja sukututkimuksen opettajien neuvottelukunnan ja Vantaan Seudun Sukututkijoiden puheenjohtaja.

Tietämisen intohimo vyöryy kuin lumipallo

Kysymykset omista juurista tuovat uudet opiskelijat Teuvo Ikonen kursseille kansalais- ja työväenopistoihin. Kursseille tulee monenlaisia opiskelijoita. Halutaan tietää esi-isistä kaikki mahdollinen, halutaan rakentaa sukupuu. Jotkut haluavat selvittää yhden asian; avioton lapsi haluaa tietää isänsä tari-

nan. Kun tietoa arkistoista alkaa löytyä ja näkee dokumenteilla tietoja esi-isistään, se on kuohuttava kokemus. Usein ensimmäisiltä käynneiltä kansallisarkistossa tullaan ulos kyynelet silmissä. "Nyt tiedän, mihin kuulun".

- Huippuhetket näkee ihmisten kasvoilta. Mikä ilo ja onni on löytää tietoa. Se kirjoittaa etsijää eteenpäin ja pakottaa kaivautumaan syvemmälle historiaan; kuinka esi-isäni elivät ja minkälainen oli yhteiskunta ja ihmisen arki? Minkälainen oli sen ajan moraalit? Mitkä olivat ihmisten ilot ja surut? Kiinnostus vyöryy kuin lumipallo. Opiskelijan onnen hetket ovat myös kouluttajan huippuhetkiä, Teuvo Ikonen miettii.

Lähdekriittisyys ja oikeat käytänteet ovat tärkeitä

- Sukututkimuksen peruskurssit keskittyvät kirkollisiin lähteisiin. Jatkokursseilla perehdytään muihin lähteisiin. Yli 300 vuotta on Suomessa tehty sukututkimusta ja kirkonkirjat ovat seurakuntien omistuksessa. Vaikein vaihe on ymmärtää lähteiden logiikka. Kun se selviää,

tuntuu kuin tulisi uskoon, Teuvo Ikonen selvittää.

- Tietojen kriittinen tarkastelu on tärkeää. Samoin lähdekriittisyys. On käytettävä, jos mahdollista, alkuperäisiä lähteitä ja tehtävä vertailuja. Suomessa tehdään paljon huonoa sukututkimusta. Kuvitellaan, että netistä saatu tieto on faktaa. Myös etiikkaan liittyvät asiat on punnittava huolellisesti. Sukututkimus ei saa loukata elossa olevia. Käytäntö on ollut se, että sukututkija antaa kirjallisen lupauksen olla käyttämättä aineistoja toista ihmistä vahingoittaakseen. Käytäntö on toiminut 1960-luvulta asti moitteettomasti, sillä yhtään prosessia asian tiimoilta ei ole ollut. Kursseilla painotetaan oikeita sukututkimuskäytänteitä ja etiikkaa.

Huippuhetket näkee ihmisten kasvoilta.

Lainsäädäntö säätelee

Painovapauslaki, henkilötietolaki ja yksityisyyden suoja, Teuvo Ikonen luettelee lakeja, jotka sukututkimuksessa on tunnettava.

Kirkkohallituksen uusi linjanveto sanoo, että sukututkijat eivät saa enää itse tutkia 100 vuotta nuorempia kirkonkirjoja. Asia on käsittämätön, sillä tulkinta tarkoittaa käytännössä, että uudet aloitavat sukututkijat ovat ylipääsemättömiin ongelmien edessä. Eiväthän he voi tietää ja lähteä liikkeelle niin vanhoista asioista. He tietävät juuri ja juuri isovanhempien nimet, jos sitäkään, Teuvo Ikonen puhisee kiukkuisena.

Elinikäinen tutorointitakuu

- Haluan, että jokainen kurssillani käynyt saa apua myös kurssin jälkeen. Minulla on elinkautinen auttamistakuu opiskelijoille. Sitä myös käytetään. Jokaiselle kurssille teen omat kotisivut. Käyn myös jokaisen kurssilaisen kanssa kansallisarkistossa, koska arkiston käyttö vaatii perehtymistä. Vietän joka vuosi arkistossa noin puolitoista kuukautta. Se kuuluu tämän työn toimenkuvaan, Teuvo Ikonen summaa. 🌟

Teksti Johanna Korhonen

Kuvat Eija Lindström

Tietoa on, kun vai oppii etsimään

Kolmikko etsii tietoja netistä.

Hilkka Kontinen, Ritva Kontro ja Ilkka Westergren istuvat nenät tietokoneen ruudussa. Opettaja kirjoittelee etsittävän linkin ja selostaa linkin sisältämiä tietoja.

Alkeiskurssi on edennyt puoleen väliin.

Ritva Kontron kiinnostus on kova. Tutkimuskohteena on isoisan isä, jonka kohtalo oli eriskummallinen.

- Hän kuoli vankilassa ja tietojemme mukaan syyttömänä. Vaimo tapasi nuoremman miehen ja uusiopariskunta halusi päästä eroon aviomiehestä tekaisemalla rikoksen, mistä aviomies tuomittiin. Miespolo kuoli vankilassa. Siis varsinaisen dekkarin ainekset, Ritva Kontro nauraa.

- Kiinnostukseni sukututkimukseen alkoi Teuvo Ikosesta kertovasta lehtijutusta. Laitoin hänelle sähköpostia. Sain vastauksen ja tervetuloitovutuksen kurssille. Nyt on palava halu päästä tutkimaan lisää. Kotona voi tehdä paljon, kun arkistoissa olemiseen ei aika riitä.

Ilkka Westergren totesi 2000-luvun alkupuolella, että elossa oli vain yksi vanha täti, hänkin oli 84-vuotias. Tuli kiire selvittää isänpuoleista sukua. Äidinpuoleisesta suvusta Ilkka Westergren ei tiennyt mitään.

- Netistä löysin kurssin. Heti täppäsi. Pari viikkoa sitten löysin serkkuni, jota en ollut koskaan tavannut. Hänkin oli alkanut etsiä sukunsa tarinaa. Aika menee kuin elokuvissa. Eilen istuin arkistossa viisi tuntia, ja kun arkistosta lähdin, oli täysin pöllämystynyt. Olin menettänyt ajan tajun. Nyt olen kaivanut vanhoja kirjeitä sukulaisten hallusta. Ne avaavat ihmisten elämän arkea, Ilkka Westergren kertoo.

Hilkka Konttinen lähti kurssille työkaverin mukana, mutta innostui hänkin sukunsa tarinasta.

- En tunne isääni, koska hän kuoli, kun täytin neljä. Joku kurssilla sanoi, että nyt on aika keskustella vanhojen sukulaisten kanssa heidän elämästään ja muistoistaan. Oivalsin, että minullakin on hengissä äiti ja joukko vanhoja tätejä. Siis todellinen tietoaarre.

Olen saanut kurssilta myös syventävää tietoa historiasta, mitä pystyn käyttämään luokanopettajan työssäni. Ihmisten arjen historia on kiinnostavaa myös lapsille; yksikään omalta luokaltani ei sano, että historia on tylsää. 🌟

Runous on elämän kuvajainen

Lausuntataiteilija **Eevamarja Luode-Salonen** elää runoissa omaa rankkaa taustaansa. Kotona äiti ei kannustanut opiskeluun tai itse-ilmaisuun, perheen ainoa tyttö kun oli. Äiti oli paljolti elämässään turhautunut ja katke- roitunutkin, eikä olisi suonut tyttärelleenkään parempaa. Isä sitä vastoin rohkaisi opiskeluun. Kansakoulun jälkeen ammattikouluun ja töihin kirjanpitäjäksi.

-Ehkäpä voisin kirjoittaa kirjan kaikista kaappieni luuran- goista, joista onneksi olen päässyt eroon, Eevamarja Luode- Salonen miettii.

- Tiesin aina, että en halua jatkaa kaupallisella alalla. Hain ja pääsin apuhoitajakouluun, perustin perheen, sain viisi lasta ja samalla tein pitkää päivää apuhoitajana. Runous jäi kiireisen perhe-elämän, opiskelun ja työn jalkoihin. Aina kyti alitajun- nassa ajatus, että runoihin vielä palaan. Unelma seurasi nuo- ruudesta asti. 12-vuotiaana sain koulussa opettajaksi näytte- lijä-opettajan, joka kannusti minua. Luin tunnilla ääneen ru- noja, ja hän lähetti minut koululaisten henkisiin kilpailuihin. Sijoituin neljänneksi. Olisin sijoittunut paremminkin, mutta kun keikuin koko ajan kantapäiltä varpaille lausuessani Poh- janpään runoa ”kaksi vanhaa vanhaa varista”, Eevamarja Luo- de-Salonen nauraa.

Elämäkriisissä runous lääkitsee

- Avioeron aikoihin luin runoja nauhalle. Tutkin runoa, mie- tin, mitä runoilija sanoo, olenko samaa mieltä vai eri mieltä. Tunnenko samalla tavalla vai väitänkö vastaan. Runo on ollut vaikeissa elämäntilanteissa henkireikä ja seuralainen. Löysin uuden elämänkumppanin, joka kannusti kouluttautumaan. Opiskelin sairaanhoitajaksi ja aloitin erikoistumisen jälkeen työn psykiatrian avohoidossa.

Eevamarja Luode-Salonen jäi 58-vuotiaana vapaaehtoiselle eläkkeelle. Vuonna 2002 hän aloitti ohjaajana Järvenpään työ- väenopiston lausujien ryhmässä.

- Vuonna 1998 aloitin vavisten toteuttaa unelmaani. Ilmoit- tauduin lausuntaryhmään. Ohjaajasta ja ryhmästä löysin tu- kea ja kannustusta. Intohimo pääsi valloilleen; luin runoja, kävin kursseja ja ohjaaja tyrkki eteenpäin. Vuonna 1999 pidin ensimmäisen oman runoillan Keravan teatteritalossa 50-vuo- tis-syntymäpäivieni yhteydessä. Pääsin myös lausujaliiton tai- teilijajäseneksi. Nyt 12-vuotiaana saatu kunniakirja on saanut seuraa vuonna 2003 Eino Leinon jalanjäljillä-lausuntakilpai- lun 2. sijan kunniakirjan ja 2009 J.H.Erkon lausuntakilpailun voittopystin vieressä.

Runous on kuin tiivistynyt elämä. Runoista löytyvät niin rankat kokemukset kuin onnen ja ilon elämykset. Runoa voi lukea, kuunnella, siitä voi keskustella ja sen voi jakaa toisten ihmisten kanssa. Runo heijastaa alitajunnan kiteytymiä ja sanoittaa omia tunteja. Ei tarvitse todistella mitään vaan tietää, että asia on näin.

Runo liittyy ihmisen elämäntilanteisiin. Tänään tarvitsee toisenlaista kuin huomenna, sanoo Eevamarja Luode-Salonen

Uusi elämäntilanteiden uudet runot

Runo liittyy ihmisen elämäntilanteisiin, sanoo Eevamarja Luo- de-Salonen. Runous heijastaa elämää, kuten kaikki taide. Tä- nään tarvitsee toisenlaista kuin huomenna. Runo pitää sisäis- tää ja sen pitää olla tulkitsijalle tosi. Lausuja on välikappale, joka puhuu jonkun toisen äänellä, välittää kuulijoille runoili- jan elämän tunteja kuitenkin oman persoonansa ja tulkintan- sa kautta. Parhaimmillaan kuulija ja katsoja voi löytää omien tuntejensa äärelle.

- Joskus löytää tien runoilijan nahan alle. Teksti itsessään voi tarjota vastakkaisia ajatuksia sille, miten lausujana sitä kä- sittelen. Nykylausunta on osa teatteritaidetta.

Iloa ja energiaa runoudesta

Opiston kurssien tavoite on antaa iloa ja energiaa kurssilaisil- le. Lukukauden teema on kuin sateenvarjo, jonka sisällä jokai- nen etsii oman näköisensä materiaalin.

-Olen innoittaja ja ohjaaja, sanoo Eevamarja Luode-Sa- lonen. Jokainen tunti kasvaa omilla ehdoillaan; koskaan ei opintoryhmän alkaessa tiedä, mihin se vie. Runon suojassa on helppo tuoda yhteiseen keskusteluun myös omia ongelmiaan.

Yksi tavoite minulla on; runot on opittava ulkoa. Vasta sil- loin pystyy niiden sisältöön ja sanomaan keskittymään. Oh- jaajana olen apuhenkilö, joka kulkee rinnalla, kannustaa ja antaa täkyjä, joiden avulla pääsee eteenpäin. . ✿

Teksti ja kuva Johanna Korhonen

Pieni on kaunista nypläyksessä

Pitsinnypläys on nykyihmiselle hermolepoa. Millimetri kerrallaan. Usein työrupeaman tuloksena on vain muutama sentti herkän kaunista pitsikuviota. Ei ole kiirettä mihinkään.

Jos purkki alkaa keittämään, niin äkkiä se tyhjenee, kun nypläyksen ottaa käsiinsä, sanoo 25 vuotta nypläystä opettanut **Pirkko Särkimäki**.

Nypläyshalluus iski 1980, kun anoppi opetti Tervakosken kansalaisopistossa harjoittelemansa taidon käsityöintoiselle miniälleen. Pohjalainen maalaistalon tytär oli aina tehnyt käsitöitä. Kansakouluun mennessä oli käsissä itse kudotut tumput ja jalassa itse kudotut sukat. Jos eivät puikot helisseet perheelle ja ystävälle puseroa ja tumpua, niin sitten louskuttivat kangaspuut.

- Hurahdin nypläykseen täysin. Anopille kiitos ja kumarrus. Puikot ja ompeleet joutivat pussiin, ja vuodesta 1986 olen opettanut nypläystä.

Nypläystaito keskiajalta

Jo 1500-luvulta tiedetään nyplätyn. Nunnat kehräsivät luostareissa niin ohutta pellavalankaa, että tänään sitä ei teollisin menetelmin pystytä valmistamaan. Nunnat olivat keuhkotautisia ja sokeita, koska ohuen pellavan käsittely tehtiin kosteissa kellareissa päreen valossa. Siellä myös nyplättiin. Suomeen nypläystaidon uskotaan tulleen merimiesten mukana. He opettivat vaimonsa nypläämään ollessaan talvet maissa.

Mallit tulivat Euroopasta. Varakkaiden ihmisten tarpeisiin tuli mallisto Saksasta, josta raumalaiset saivat viitteitä omaa mallistoaan suunnitellessaan. Nyplättyjä pitsejä käytettiin vaatteisiin. Esimerkiksi miesten paitojen hihansuissa saattoi olla koristeena 20 senttiä leveät pitsit. Vaatteista pitsit siirtyivät kotien koristamiseen.

- Nyplääjät tienasivat työllään ja siitä johtui, että nypläyksen tekniikoista ja mallistoista tuli "salaisia". Oma leipä-

Pirkko Särkimäki (edessä) avustaa Marita Veikkolaista alkuun liinan teossa. Marita Veikkolainen on nyplännyt 35 vuotta. Nyt kun lapset lähtivät kotoa, nypläysharrastus aktivoitui uudelleen.

puuta ei haluttu paljastaa muille. Pirkko Särkimäki kertoo.

Nyt ei kukaan tienaa palkkaansa nypläämällä. Muodissa on asusteet, esimerkiksi pitsihuvit.

Oppimista riittää koko elämän ajaksi

Suomessa on kaksi nypläyksen valta-alueita: Heinämaan alue Orimattilassa, missä nyplätään paksuista langoista, ja ohuita lankoja käyttävä Rauman alue. Karjalaisten kansallispukujen nykytiedot ovat oma osa-alueensa.

Nypläyksessä on monia tekniikoita ja niitä jokainen nyplääjä opiskelee koko elämänsä ajan. Mallinlukemisen taito harjaantuu tekemällä. Mallikirjoja on lukematon määrä, Pirkko Särkimäki selvittää.

- Itse olen jotakin pientä piirtänyt, mutta maailma on täynnä ihania maljeja.

Kurssin alkaessa tehdään pieni harjoitusnauhan pätkä ja sen jälkeen opiskelijat saavat tehdä valitsemallaan tekniikalla mitä haluavat. Motivaatio säilyi, kun on mieleistä tekemistä.

Opiskelijoita riittää

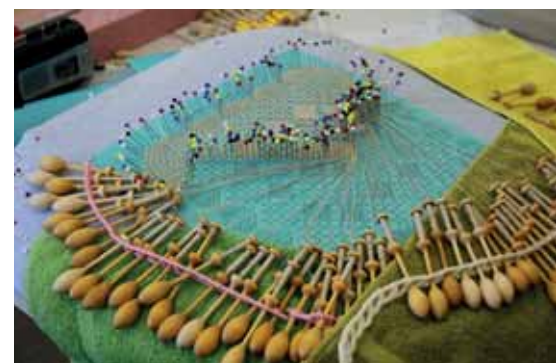
Pirkko Särkimäen nypläysryhmissä käy runsaat 100 opiskelijaa. Hän opettaa viidessä kansalais- ja työväenopistossa. Koskaan ei kukaan ole ollut oppimatta. Osalla lamppu syttyy koko loppuelä-

mäksi, osa tekee pitsin johonkin tarkoitukseen, esimerkiksi kansallispukuun.

Voittoisat nyplääjät

Pirkko Särkimäki on ylpeä aktiivisista nyplääjistään: Kiitosta ja kunniaa saatiin talvella 2011 Viron Johvissä, jossa ryhmä voitti nyplätyillä huiveilla kultamitalin kansainvälisessä nypläyskonfrensissa

- Nyt olen itse hurautunut helmiin, Pirkko Särkimäki nauraa.

Nypläystarvikkeet: tyyny, nypylät, lanka, nuppineulat sekä malli eli mynsteri. Mynsterin ja nuppineulujen avulla saadaan pitsiin muoto.

Olen suunnitellut muutaman helminypläysmallin. Siinä tekniikassa tehdään helmistä pitsiin kuvio. Rauman pitsiviikolla minulla oli yhteisnäyttely Irja Halmelan kanssa nimeltään "Helmileivää pitsiä" 🍷

Teksti ja kuva Johanna Korhonen

Kehruukursseilaiset Paula Antikainen ja Mervi Järvinen ovat jo kolmatta kertaa rukin takana Kirsi Kostamon (kuvasa vas.) kurssilla. Opettaja on tartuttanut intohimon kaikkiin käsityön perinteisiin.

Kuin mummo muinoin

Kaksi tyttöä kehrää Tuusulan opistossa Suomen lampaan villaa. Rukki pyöri tasaista vauhtia. Varmasta otteesta näkyy, että työllä ei ensi kertaa ole kehrutyö meillä.

- Kolmas kurssi. Ensin tehdään lanka, sitten mietitään, mitä siitä valmistetaan, tytöt nauravat. Miten ihmeessä niin muinainen taito kuin kehruu voi kiinnostaa?

Intohimo ikiaikaisiin käsityötaitoihin

Tekstiilityön opettaja **Kirsi Kostamon** intohimo on perinnekäsityö ja erityisesti kehruu.

- Ilman ikiaikaista kehrutaitoa eivät ihmiset olisi pysyneet hengissä. Tarvittiin kalaverkkoja ja lämmintä päälle pantavaa. Minuun isku lähetyssaarnajan kutsumus: vanha taito on pakko pitää hengissä ja viedä eteenpäin.

Kirsi Kostamo on tuusulalainen sekä isän että äidin puolelta. Maata viljeltiin, mutta isä oli myös kirvesmiehenä ja esi-isät rakensivat Tuusulan kirkkoa, käteviä käsistään kun olivat. Kaikki tehtiin itse. Innostus ja taito tarttuivat lapsiin.

Opiskelupaikkaa ei tarvinnut paljoa miettiä, sillä vaihtoehtoina olivat Helsingin tai Wetterhofin kotitalousopistot.

- Helsinki tuli valittua, koska oli modernimpi. Väärä valinta. Pian totesin,

että perinnekäsityöt ovat minun juttuni. Viisikymppisenä opiskelin maisterin tutkinnon ja tein opinnäytteen kehruun opettamisesta.

Perinteitä uusin välinein

Tuusulan opiston 'Kuin mummo muinoin - perinteisiä käsityötekniikoita Suomesta ja muista maista' -kurssit kehräävät samanhenkisiä opiskelemaan vanhoja tekniikoita ja niiden uusia sovellutuksia.

- Kyse ei ole tuohivirsu-romantiikasta, vaan uusista sovellutuksista, Kirsi Kostamo vakuuttaa. Vanha rukki olisi

Motto: Innostusta ei voi opettaa, se pitää tartuttaa.

ihana, mutta kumppanina hankala. Nyt käytetään kunnollisia hyviä työvälineitä, jotta tekemisestä nauttii.

Perinteitä vaalivan romanirouvan upea perhoskenevä pitsiröijy on saanut kankaansa Dubaista.

Kirsi Kostamo vannoo aidon ja alkuperäisen nimeen muussakin elämäänsä. Ruisleipä paistuu perinteisessä leivinuunissa.

- Kokeilen uusia materiaaleja, sehan kuuluu ammattitaitoon, mutta perinteet minua ihastuttavat.

Kierrätys ja uudelleen käyttö tätä päivää

- Opetan mielelläni, miten vanhasta saa uutta, käyttökelpoista. Mitä saa vanhasta villapaidasta? Saa esimerkiksi tyynyn

Villapaidan uusi elämä.

ja säyrystimet. Kierrätysaiheet kurssit ovat mielikuvitusta kiihottavia, yhdessä kurssilaiset miettivät, mitä mistäkin voisi saada.

Lukukauden aluksi opiskelijat esittivät toiveita, mitä tehdään ja äänestettiin.

- Voi tulla juttu, mitä en ole koskaan tehnyt. Se pakottaa minutkin jatkuvasi opiskelemaan ja pitää opettajan ajan hermolla, Kirsi Kostamo nauraa. 🌸

Teksti ja kuvat Johanna Korhonen

Grafiikka on taikuutta

Grafiikka on seikkailua. Koskaan työrupeaman alussa ei tiedä, mikä on lopputulos. Opiskelijat luovat yhdenkin illan aikana spektaakkelin vailla vertaa.

Taidegraafikko **Hanna Holma** rakastaa opetustyötään. Iloinen puheensorina, tuttujen tervehdykset ja kuulumisten vaihdot aloittavat viikonloppukurssin työrupeaman.

- Opettajan työ on antoisaa, sillä täällä näkee ja aistii opiskelijoiden innostuksen. Monet tulevat vuosi vuodelta, mutta aina on mukana uusia kokeilijoita, jotka ovat epävarmoja kyvyistään. Kun uusi opiskelija löytää oman käsialansa ja silmät loistavat ilosta, on se opettajallekin onnen hetki. Oppilaan ilo inspiroi, Hanna Holma innostuu.

Taidegraafikka koostuu iloisista yllätyksistä

Taidegraafikko Hanna Holma valmistui Taideteollisesta korkeakoulusta 15 vuotta sitten. Omaksi ilmaisumuodoksi taidegraafikka löytyi opiskelun aikana. Työtä ammattitaiteilijana ryydittää sopivasti opetustyö.

- Opetan jonkin verran, mutta ei niin paljon, että se haittaisi omaa luovaa työtäni. Kurssilla teemme monotypioita, jokainen teos on ainutkertainen. Työ tehdään ensin laatalle, värejä voi maalata, telata, pyyhkiä pois, siirrellä. Sitten seuraa vedostus paperille. Työ vedostuu peilikuvana. Lopputuloksessa on joka kerta mukana hiukan taikuutta. Työskentely on vapauttavaa ja rentouttavaa. Lopputulos prässin äärellä voi olla hämmästyttävä ja erilainen kuin mitä kurssilainen odotti. Kun työtä katsoo rauhasa pidempään, se saattaa osoittautua yllättäväksi täysosumaksi.

Uutta joka tunti

Uudet ideat tulevat opettajalle erilaisilta kursseilta. Tulee uusia materiaaleja ja uusia tekniikoita. Myös vanhoja taitoja voi soveltaa uudella tavalla. Aina tulee uutta ja kiinnostavaa.

- Oman inspiraationi saan elämäni suurista ja tärkeistä tapahtumista. Oivalluksen hetkenä uusi työ, sen värit ja muodot, purjehtivat eteeni kuvana. Kirjoitan ne muistiin ja toteutan idean myöhemmin työhuoneellani. 🌸

Teksti Johanna Korhonen Kuvat Eija Lindström

Hanna Holma ja Terttu Sutinen.

Terttu Sutinen on ollut kursseilla alusta asti, vuodesta 1997.

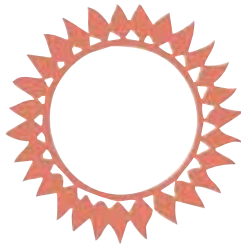
- Taidegraafiikassa kiehtoo moninaisuus, voi kokeilla kaikenlaista. Uuden etsiminen ja löytäminen sopii luonteelleni. Olen myös maalannut, mutta grafiikka on minun juttuni. Kokeilu, epäonnistuminen ja onnistuminen kiehtovat minua.

Viivi Kivinen 16-vuotta on ensimmäistä kertaa kursilla.

- Rakastan grafiikkaa siksi, että mikään ei ole varmaa. Ideoita minulla on paljon. Materiaalin tunteminen on tärkeää. Mitä työn alla olevasta ideasta kehkeytyy, en vielä tiedä, mutta varmasti jotain jännittävää.

Viivi Kivinen harjoittelee laatan vedostusta.

JÄRVENPÄÄN OPISTO

Mannilantie 4, 04400 Järvenpää
jarvenpaanopisto@jarvenpaa.fi
puh. 09-2719 2498
www.jarvenpaa.fi/jarvenpaanopisto

KERAVAN OPISTO

Vanha kaupungintalo, 3. kerros
Aleksis Kiven tie 4, 04200 Kerava
keravanopisto@kerava.fi
puh. 09-2949 2352
www.kerava.fi/keravanopisto.asp

TUUSULAN KANSALAI OPISTO

Koskenmäenpolku 4
Hyrylän ostoskeskus II kerros
04300 Tuusula
kansalaisopisto@tuusula.fi
puh. 09- 8718 3415
www.tuusula.fi

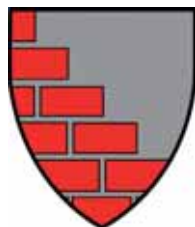
MÄNTSÄLÄN KANSALAI OPISTO

Vanha Porvoontie 19
04600 Mäntsälä
kansalaisopisto@mantsala.fi
puh. 040-3145 371
www.mantsalanopisto.fi

KANSALAI OPISTO JUKOLA

Klaukkalantie 72
01800 Klaukkala
toimisto@kansalaisopistojukola.fi
puh. 09-2508 671
www.kansalaisopistojukola.fi

JOKELAN KANSALAI OPISTO

Keskustie 20
05400 Jokela
ulla.saarenmaa@jokelankansalaisopisto.inet.fi
puh. 09-4171 281
www.jokelankansalaisopisto.com

HYVINKÄÄN OPISTO

Helenenkatu 21
05800 Hyvinkää
puh. 040-155 6332
hyvinkaanopisto@hyvinkaa.fi
www.hyvinkaanopisto.net